

Pe George Sbârcea l-am auzit cu mulți ani în urmă la radio, povestind frumos despre muzică. E imposibil de spus foarte clar cine a fost George Sbârcea: un muzicolog renumit, un scriitor cu mult talent (vă veți convinge imediat...), un compozitor celebru al unor nemuritoare melodii pe care le poate fredona oricine? **Este autorul melodiei „lonel, lonelule” și al alteia, la fel de nemuritoare, în limba maghiară, ”A Dónáth úti orgonák”** („Flori de liliac de pe drumul Donath”).

În „Jazzul, o poveste cu negri”, autorul face o scurtă istorie a acestei muzici, plecând de la originile ei africane, trecând prin diferite stiluri de jazz și făcând scurte biografii ale celor pe care, prin talentul și prestațiile lor scenice, ne este imposibil să-i uităm.

Despre momentul apariției primilor germeni ai jazzului, George Sbârcea spune:

“Asemenea izvoarelor subterane, ecourile patriei lor de origine se strecoară printre straturile de argilă, de nisip și de piatră, ca să țâșnească pe la sfârșitul veacului al XIX-lea translucide și puternice, fiindcă își dezbrăcaseră, în zbateri și chin, povara de zgură.”

Mult mai târziu, după abolire (în 1865), sclavagismul a lăsat urme adânci în modul cum omul alb american din acele vremuri îi vedea pe semenii lui negri, fără a fi neapărat condus de ură rasială. George Sbârcea amintește că pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, o actriță americană a auzit niște negri cântând pe o plantație. Impresionată plăcut de muzica auzită, aceasta a fost extrem de mirată când i-a auzit vorbind:

“...mi-a fost cu neputința să-mi închipui că negrii ar fi în stare să scoată sunete articulate, care să-i deosebească de maimuțe, de pildă!”

Aduși cu forța într-o țară în care nu și-au dorit să ajungă, puși să muncească într-un loc unde n-au dorit să muncească, negrii își mai atenuau dorul nesecat de libertate prin cântec.

“Pe plantații, munca începea înainte de răsăritul soarelui, în acea scurtă și trecătoare clipă a

crăpatului de ziuă, în care freamătul vântului nu s-a trezit încă spre a înfiora suprafața bălților oglindind cerul întreg cu norii lui zburători. Clipa aceasta se consuma repede, atât de repede, încât negrul nu avea nici măcar răgazul de a-și privi umbra smolită în luciul apei.”

În New Orleans, locul în care au apărut primele acorduri ale noii muzici,

“negrii defilau în beția cântecelor născocite de ei înșiși, din care urechea □ sensibilă deslușea gustul lacrimilor.”

Erau

„maiestuoși și demni ca niște regi, îmbrăcați în uniforme absurd colorate, cusute cu fir auriu, purtând pe cap, fără nicio teamă de ridicol, tricornuri sau chivăre militare copiate din vechile portrete franceze, engleze și spaniole. Ei se simțeau timp de câteva ore, cu un fel de comică și gravă răspundere, stăpânii lumii.”

George Sbârcea dă informații deosebit de utile despre diferite stiluri de jazz, ca: ragtime, blues, dixieland, Chicago, swing, și face interesante prezentări ale unor nume celebre care sunt legate pentru totdeauna de această muzică. Amintesc doar câteva, lista fiind foarte lungă: Buddy Bolden, Louis Armstrong, Billie Holiday, Count Basie, Duke Ellington.

Aproape la fiecare pagină am întâlnit pasaje care ar fi trebuit amintite în această prezentare. Dacă îmi pot permite, aș împrumuta un termen des utilizat în jazz, numit „feeling”, pentru a sublinia din nou că George Sbârcea a avut un deosebit „feeling” ca scriitor. Spune despre blues, una dintre primele forme de manifestare a marelui jazz:

„Se amestecă măreția și grotescul, ironia și durerea, resemnarea și revolta, umorul și voința, o gamă largă de sentimente și dispoziții, de la suspinul dragostei neîmpărtășite, la cântecul de triumf al omului încrezător în steaua sa.”

Autorul mai adaugă despre același stil muzical:

„ S-a spus despre blues că el topește în sunetele și versurile sale răcnetele disperate ale bețivilor de prin cârciumi, lamentul vânzătorilor de stradă, sirena vapoarelor fluviale, șiuierul

prelung al locomotivelor, râsul cristalin al copiilor, cântecele de pe plantațiile de tutun și bumbac
.”

În carte, tot despre blues, am găsit și acest pasaj memorabil:

„Cântecele de muncă, cele spirituale, bluesul, se amestecau într-un talmeș-balmeș teribil, din care nu se înțelegea mare lucru, în afară de ecoul tobelor africane adus de vântul oceanic de la mari depărtări și înviorat de răcoarea umedă ce băntuia peste oraș dinspre câmpiile de un verde tandru al împrejurimilor.”

Eruditul muzicolog George Sbârcea aduce în cartea sa unele lămuriri care pun acel ceva în plus față de alte lucrări care se ocupă cu studiul originii și evoluției acestei muzici atât de diversificate cum este jazzul. Autorul ne trimite cu secole în urmă pentru a înțelege de unde vine numele cunoscutului stil muzical „Dixieland” și ne spune că termenul vine de la „linia Dixie”, care separă statul Pennsylvania de statele Maryland și Virginia. Linia de separație a fost stabilită de doi astronomi englezi, dintre care pe unul îl chema Jeremiah Dixon. Totodată, „dixie” era și americanizarea cifrei 10, imprimată pe bancnotele de 10\$ din vremea aceea.

O carte pe care o recomand tuturor, admiratori ai jazzului sau...indiferenți față de acest gen muzical. Veți afla lucruri extrem de interesante, cum este, de exemplu, o declarație a inventatorului Thomas Alva Edison, care s-a dovedit a nu fi la fel de intuitiv în domeniul previziunilor muzicale ca în altele, unde, știm cu toții, a excelat:

„Saxofoanele nu vor fi niciodată capabile să execute muzica zisă de jazz.”

Mă întreb ce răspuns i-ar da astăzi Jan Garbarek sau Stan Getz, sau, de ce nu, Nicolae Simion...

Viața înseamnă și muzică. Muzica este viața. Cât despre jazz, nimic nu mi se pare mai potrivit pentru încheiere, decât părerea lui George Gershwin:

„Viața e, în mare, ca o muzică de jazz; cel mai bine iese când improvizezi.”

CARTE: „Jazzul, o poveste cu negri” de George Sbârcea

Scris de Horia Picu

Duminică, 27 Aprilie 2014 06:09 -

O părere cu care sigur a fost de acord și compozitorul nostru Claude Romano, adică George Sbârcea!